

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vniuers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

7 De homicidio ex bello prouenienti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

libere, quia hoc nihil aliud est, quam tueri vitam suam: Si vero aliud sit remedium euadendi, tunc non est licitum huiusmodi duellum admittere.

Decimo quaeritur, An si iudex falsè accusato dicat se eum pro conuictio, & reo habitum, & cum condemnatum, nisi duellum suscipiat, & se purget à crimine, licet possit accusatus duellum acceptare, cum tamen sit innocens? Tres sunt opiniones; Primò asserentium, si condemnandus est ad mortem, vel amputationem membri ob causam criminalem, tunc est licitum. Si vero condemnandus est in causa civili ad rerum, vel honoris iacturam, tunc non est licitum. Ita sentiunt quidam, quos citat Syluester in verb. *Duellum, quest. 2.* Opinio secunda est asserentium, id licitum esse semper sive in causa civili, sive criminali. Sic Angelus, eodem verb. numer. 2. ex Rainerio, & Lyano 2. Reg. cap. 16. Tertia opinio est asserentium, esse licitum sive in causa criminali ad seruandam vitam, vel membrum, sive in causa civili pro defensione honoris, vel rerum suarum. Ita Syluester in verb. *Duellum, quest. 2.* citans pro hac sententia Anton. Pisani Rosellam, Supplementum, Rainerium, Summam confessorio. Gofredum, Höflichem.

In hac re dico, Primò in causa criminali si condemnatio est ad mortem, vel membri amputationem, tunc probabile est esse licitum, sic eum sentiunt Caietanus 23. qu. 9. artic. 8. & Nauarr. in summi. cap. 1. num. 39. & cap. 15. nu. 9. ut supra dixi. Secundo in causa civili pro defensione honoris, vel rerum, probabilis videtur esse quod non sit licitum, quia se plures sentiunt; ut probabile est etiam oppositum, quia licitum cuique vitam suam periculo mortis exponere pro defensione sui honoris, vel rerum suarum.

De penis contra Duellum.

CAPVT VII.

NOTANDVM primo in duello solere reperiri quinque genera personarum. Primò Principes, Impetratores, Reges, vel alios homines duellum concedentes in terris sibi subiectis. Secundo pugnantes. Tertio patrones eorum. Quarto eos qui consulunt, vel aliquo modo fauent. Quinto spectatores, qui ad spectaculum concurrunt.

Secundo notandum, in Concilio Tridentino sess. 23. cap. 9. contineri penas sequentes. Primò omnes prædictæ personæ ipso facto sunt excommunicatæ.

Secundo, Domini in terris suis concedentes facultatem ad duellum, priuantur iurisdictione terræ illius, in qua concedunt facultatem ad duellum, si eam ab Ecclesia habent; quod si est feudum, priuantur eorum, ita ut redeat feudum ad dominum directum.

Tertio pugnantes, & eorum patrini notantur infamia.

Quarto incurrunt priuationem omnium bonorum, & penam homicidii hoc est, sic debent puniri, ac si homicidæ essent, licet non sit secuta mors.

Quinto morientes in duello, priuantur Ecclesiastica sepultura. Hæc omnia ex Concilio, quo diximus loco.

Tertio notandum, ex prædictis penis excommunicationem incurrunt ipso facto: ceteras vero penas incurrere debere per sententiam iudicis.

Quarto notandum, prædictas penas locum habere in iis casibus, in quibus duellum est illicitum. Item prædictas penas incurrere dominos facultatem concedentes ad duellum, non autem quando domini solum impune permittunt propter peccata maiora, aut plura damna deuitanda.

Primò quaeritur, An prædictæ penæ incurrantur in duellis etiam priuatis quocumque modo commissis absque vlla Principis alicuius publicæ auctoritate? Audio huic dubio respondisse Congregationem Cardinalium, quorum est dinere dubia in Rebus pertinentibus ad Concilium Tridentinum, quod prædictæ penæ locum habeant in priuatis duellis, etiam si fiant absque alicuius Principis facultate.

Secundo quaeritur, An prædictæ penæ locum etiam habeant in pugnis singularibus, quibus vel in nauis, vel alibi vnus dicit alteri: In tali loco te expectabo, & ibi pugnabimus, & postea pugnant soli nullis concurrentibus ad spectaculum, & absque Principis facultate, & Patrini? Videtur quod prædictæ penæ locum etiam habeant in his pugnis, quia habent rationem duelli: nam est pugna inter duos ex pacto ad locum, & tempus certum constituto. Ex alia parte videtur, quod prædictæ penæ locum non habeant: quia penæ, & odia sunt restringenda, & duellum strictè accipitur, ut supra diximus, pro pugna inter duos ex conducto gratia probandæ veritatis, aut criminis purgandi. Et prædicta pugna licet sit inter duos, & ex conducto sit, tamen solum est odij, dilidij, & vindictæ causa.

De homicidio ex bello proueniente.

CAPVT VII.

NOTANDVM primò de bello multa tractari solita, id est, Quæ, & quor requirantur ad iustitiam belli. Secundo de obligatione resistendi eas, quæ sunt bello parata. Tertio de iure occidendi homines in bello. In præsentia non est agendum aut de iustitia belli, aut de rebus bello acquisitis, sed tantum de hæcibus, quæ in bello contingunt.

Secundo notandum: In bello iniustum certum est apud omnes, hominum cædes illicitæ fieri ab eo, qui bellum iniustum scit se gerere, vel probabiliter credit se bellum gerere iniustum, & contra conscientiam.

Tertio notandum; Bellum esse duplex; vnum aggressiuum, alterum defensiuum, quod suscipitur ab aliquo ad sui ipsius, vel sui honoris, vel suarum rerum defensionem.

Primò quaeritur, An quando dubium est, bellum sit iustum an non, licet sint hominum cædes: Certum est, eui constat certo, vel probabiliter bellum esse iniustum, non esse licitum occidere in bello, quando est aggressiuum, quia erit causa iniustæ mortis aliorum; vel se ex potest probabili periculo occidendi alios iniuste. Secundo si bellum est aggressiuum, & belli iustitia est dubia, peccatum est bellum aggredi, ob periculum iniustitiæ contra proximum committendi. Tertio si bellum est defensiuum solum, nimirum ad se defendendum ab hoste inuadente, tunc licitum est occidere hostem inuadentem, quando aliter quis se tueri non potest, etiam si dubia esset iustitia belli, ut aggressiuum est. Hoc patet ex supradictis.

Secundo quaeritur, An in bello, quod militi priuato constat esse iniustum ex parte sui Principis, licitum sit priuatum militem inuadentem occidere, si aliter se ab eo defendere non potest, nisi eum occidendo? v.g. Petrus miles videt Paulum militem in bello contra se intrantem, & certo credit eum esse innocentem, quando certo credit bellum ex parte hostium esse iustum. Item Petrus miles vult à bello, quod credit esse iniustum ex parte sui ducis, desistere, sed eum insequitur Paulus miles contrarij exercitus, nec potest aliter euadere, nisi occidat Paulum, an licitum sit Petro Paulum occidere, si aliter se à morte capere non potest? Ratio dubij est, quia bellum nequit esse iustum ex vtraque parte scilicet ignorantia: sed ex parte Pauli bellum est iustum, ergo Petrus iniuste pugnat contra Paulum. Item Paulus iuste potest occidere Petrum,

cum

etiam bellum licitum ex parte Pauli, ergo Petrus licite resistit Paulo. Item si reus aliquis occideret ministrum iustitiae uolentem punire per mortem ipsum reum, iniuste faceret, & Paulus est ueluti minister iustitiae, quia est miles in bello iusto.

Sonus *lib. 5. de Iustitia. art. 10. a. 7.* ait, quod Petrus miles iuste potest Paulum occidere, quia occidit eum se defendendo. Item quia licet Petrus peccauerit militando in bello iniusto, non tamen ideo amittit ius naturale: nam etiam adulter licet peccet adulterando, non tamen peccat se defendendo ab eo, qui uult ipsum in adulterio deprehensum occidere. Item iur in furando peccat, in se tamen defendendo eum a furto desistat, non peccat contra uolentem occidere eum deprehensum in furto. Item si inuadendo desistat ab inuadendo iniuste, & moneat inuadentem, quod non amplius eum inuadere uult, licite se defendere potest, si inuadens uelit eum occidere. Item Petrus miles nullam lege cogitur, ut sinat se occidi. Dices, bellum nequit esse iustum ex utraque parte: Dico bellum ex parte Pauli esse iustum in aggrediendo; at ex parte Petri non est iustum bellum aggressiuum, potest tamen esse iustum defensiuum: Si dices, & reus iuste non se defendit a ministro iustitiae? Respondeo, reum non defendere se iuste a ministro iustitiae, a milite tamen irruente potest licite se defendere, quia cum durat belli communis conflictus, licet unus exercituum bellum gerat aggressiuum iustum, alter gerere etiam potest bellum iustum non aggressiuum, sed defensiuum.

In hac re mihi uidetur dicendum, hoc esse licitum Petro, dummodo Petrus Paulum admoneat, ut ab inuadendo desistat, quia non uult ipse in eo bello pugnare, aut occidere, quod credit iniustum.

Tertio quaeritur, An Petro militi priuato, qui certo credit bellum ex parte hostium esse iustum, licitum sit occidere in ipso belli communis conflictu Principem hostium uenientem contra ipsum, ut se a morte liberet, quando aliter se tueri non potest? Respondeo, licitum esse Petro id facere, dummodo moneat eum ut ab irruendo desistat, quia non uult eo in bello, quod putat Petrus esse iniustum, amplius pugnare: quod si monitus sic Princeps nolit ab irruendo in Petrum desistere, tunc sibi imputet, si occiditur a Petro defendente se.

Sequitur ex dictis, ut totus exercitus, qui certo credit ex parte hostium bellum esse iustum, uel desistere a bello, & moneat de ea re exercitum hostilem, & licet nolit a bello cessare, sed monitus sic, ut dixi, bellum persequatur, tunc exercitus, qui bellum iniustum principio suscipit, ius habet se defendendi ab exercitu hostium, etiam cum interitu hostium, si aliter se tueri non potest.

Quarto quaeritur, An Princeps iuste bellum indicat, & gerat, quando inter doctos viros, & bonos est varia opinio, aliis nempe asserentibus bellum esse iustum, aliis dicentibus esse iniustum, sed rationes utrinque sunt aequae, & pares in probabilitate? Respondeo, tunc Principi esse licitum bellum gerere, quia ad iustitiam belli satis est, si viros doctos, & bonos consulat, & in practicae satis est sequi opinionem probabilem, quoniam in his demonstratio haberi non potest. Item quia medicus in pottingenda medicina aegroti, satis est, si eam praebat medicinam, quam ex opinione doctorum hominum putat futuram salutare: aduocato in defendenda causa litigantis satis est, si eam causam defendat, quam ex opinione probabili Doctorum putat esse iustam: & iudici itidem in ferenda sententia sufficit, si ferat eam, quam putat esse iustam ex opinione probabili Doctorum. Item quia viri docti, & boni, quando apparent rationes probabiles iusti belli, non peccant in suadendo Principi bellum, ergo nec Princeps in gerendo ex opinione, & consilio illorum, bellum. Item quia aliter vix unquam bellum licite aggressiuum fieri posset. Lege Syluestr. *verb. Bellum. q. 9.*

Quinto quaeritur, An quando dubium est inter duos Principes successores in aliquo regno, uter eorum sit legitimus successor in regno, sit alteri licitum bellum ge-

tere contra alterum, ut regnum sibi acquirat? Respondeo, Primo, si alter eorum est in regni possessione, illicitum est se defendere, ne possessionem amittat, & alteri est illicitum bellum gerere contra illum, quia ceteris paribus, in dubio melior est conditio possidentis. Item in ceteris rebus priuatis idem patet: nam si quis possidet rem, quam dubito an sit mea, an ipsius qui possidet, ius non habeo auferendi illam ab eo qui possidet. Secundo, si neuter est in possessione Regni, & ius succedendi est aequaliter dubium ex parte utriusque, tunc neutri est licitum bello Regnum acquirere, quia se exponit uterque periculo usurpandi sibi Regnum alteri debitum. Item quia non est maior ratio de iustitia unius, quam alterius. Item, quia ex parte utriusque esset iustum bellum omni fecissa ignorantia: quod est absurdum. Sic Victoria in *Relictio iure belli. numer. 38.* Tertio, in praedicto casu, vel res, aut lis esset componenda arbitrio bonorum virorum per compromissum, vel forte Regnum esset alteri tribuendum, vel aliter lis esset per Pontificem dimittenda. Patet, quia hoc idem fieri solet in ceteris rebus similibus, & in simili casu. Sic Victoria *loco proxime allato, numer. 28.* Quarto, in praedicto casu si alter illorum Principum inuaderet, & vendicaret sibi regnum, ius esset tunc alteri defendendi se, & regnum ab eo: patet, quia esset iniustus inuador, & contra iniuadentem iniustum ius est defendendi seipsum.

Sexto quaeritur, Deficiente legitimo successore in Regno, cui ius successionis acquiratur? & An sit licitum alicui illud Regnum bello occupare? Respondeo, Primo, tunc deuolui ius regni ad ipsam Rempublicam, patet, quia Respublica sibi primum Regem elegit, & in Regem suam transtulit potestatem, ergo deficiente regia successione, manet penes Rempublicam regia potestas. Secundo, ipsa Respublica in eo casu habet ius eligendi sibi Regem. Tertio, in eo casu nulli alteri quam Republicae esset ius bello occupandi regnum: patet quia sine consensu Republicae quicumque occuparet regnum, esset iniustus, & occupator alieni iuris, & Respublica haberet ius sese defendendi contra eum.

Septimo quaeritur, quot genera personarum possint iuste in bello licite occidi? Quot item genera personarum non possint occidi licite? Respondeo, in primis in bello licite occiduntur in ipso belli conflictu duces hostium. Item milites hostilis exercitus: Tertio, quotquot pugnant, auxilium, vel factorem, vel consilium, vel operam suam quomodocumque praestando in exercitu hostium. Secundo, licite etiam occiduntur infantes, & ceteri omnes innocentes existentes in ipso hostili exercitu, dum belli communis conflictus durat, & aliter hostes debellari non possunt commode, nisi etiam simul cum eis occidantur innocentes. Hoc certum est apud omnes, & ratio id probat, quoniam iniustum est bellum, sed ut supponitur, bellum aliter fieri nequit, nisi simul moriantur infantes. Item quia si aliter hostes debellari non possent iusto bello, nisi ciuitas tota igne exuratur, licite exuri potest, aut solo aequati, ubi innocentes etiam pueri, & infantes igni subiacerent. Tertio, finito belli communis congressu, ut etiam ante ipsum inceperunt, non est licitum occidere clericos sacris initiatos, monachos, regulares, conuersos, peregrinos, mercatores, rusticos, cum sint in agricultura, vel eunt, aut redeunt ex ea animata, quibus agros colunt, non est licitum occidere. Item infantes, & ceteros innocentes, ex cap. *Inuouamus de Treuga & pace.* Nota itidem, clericos, & alios praedictos praeterea semper innocentes, nisi certo constiterit eos aliquo modo operam suam praestare ad pugnam. Sic Victoria *ubi supra. numer. 34.*

Octauo quaeritur, An finito belli communis congressu iusto, & parata victoria, licitum sit occidere promiscue quoscumque deprehensos in hostili exercitu? Respondeo, primo licitum esse Principi, siue belli Imperatori occidere malefactores: patet, quia illi occiduntur ut nocentes, & ma-

lesatores ob delictum eorum, quod causam nempe belli dedent: Item, ad terrorem, & exemplum aliorum: Item, ut delicta iuste puniantur: unde occidi debent post cognitam delicti causam: nemo enim incognita causa condemnari potest. Secundo, innocentes iure occidi tunc non possunt, quales sunt infantes, & iam supra memorati: patet quia cum finitum sit bellum, & victoria ab hostibus reportata, iam cessit ius occidendi innocentes, qui iure belli occidi licite nequeunt, nisi quando reliqui, qui in culpa sunt, debellari commode non possunt, cum quibus iustitiam innocentes.

Nono queritur, An in bello contra Turcas, & Saracenos, licitum sit occidere infantes, & pueros finito belli congressu, & parva victoria? Ratio dubitandi est, quia illi cum adoleuerint, sicut hostes Christianorum. Certe non videtur esse licitum, & sic sentit Victoria *eodem loco*, quem supra citauit, quia non sunt facienda mala, Rom. 3. ut veniant bona, ergo non sunt occidendi infantes, ne in posterum nos laedant. Item, quia nemo iuste occiditur pro culpa, aut iniuria futura. Item quia futura mala deuitari possunt sine hoc, quod occidantur, nimirum, si in captiuitatem, aut seruitutem redigantur.

Decimo queritur, An finito belli congressu, & obtenta victoria, licitum sit occidere omnes nocentes? Licitum est, Primo, in peccatum peccati. Sic enim etiam Respublica punit malefactores. Secundo, in terrorem aliorum, & ob bonum publicum. Tertio, ad pacem, & securitatem in posterum habendam.

Vndecimo queritur, An liceat occidere eos, qui se dederunt in bello, vel oblatione? Respondeo, Primo si innocentes sunt, licitum est eos occidere, si non se dederunt et oblatione, ut salua esset eorum vita: hoc enim habet ius belli, & hosti fides seruanda est. Secundo, non esse licitum occidere, si sunt innocentes, cum innocentes iure occidi nequeant. Sic Victoria *loco citato num. 40.*

Duodecimo queritur, An confugientes ad Ecclesias occidi possint in bello? Respondeo in primis: Si hostes Ecclesiarum ut arce, vel propugnaculo utantur, ita ut inde pugnent, seque defendant, non gaudent immunitate Ecclesiarum: Item si in Ecclesia arma bellica deponant. Secundo si in Ecclesia victualia conseruant, ut se sustentent, & pugnent, non gaudent Ecclesiarum immunitate. Haec habet communis opinio. Tertio, his remotis, confugientes ad Ecclesias gaudent Ecclesiarum immunitatis bono.

Decimotercio queritur, An Dux sine Imperator belli licite possit tradere militibus suis ciuitatem hostium in direptionem, & praedam victoria obtenta? Ratio dubij est, quia post deuictos hostes, non est licitum innocentes occidere: at si ciuitas in praedam militibus traditur, sequuntur passim caedes innocentium: nam milites ut spoliarent, nulli parcunt etiam innocenti; quin etiam puellas, & virgines violant, & Ecclesias diripiunt.

Respondeo, Primo, cum victoria aliter obtineri non potest in bello iusto, nisi promissione facta de hostium ciuitate in praedam militibus tradenda, tunc licitum est Duci id promittere, & promissum postea praestare: patet, quia aliter hostes debellari non possunt. Item, quia necesse est, militum animos spe praemij coniectare, & confirmare. Item, quia aliter res, & malefactores puniri non possunt. Secundo, deuictis hostibus, aliquando licitum est Duci tradere ciuitatem hostium militibus in praedam, patet, quia id necesse est aliquando ad animandos milites, sibi que deuincendos etiam opus erit, ad alia bella. Item ad terrendas alias hostium ciuitates, ut sese subiciant, & dedant. Item in peccatum hostium, ut luant in bonis temporalibus. Tertio, quando deuictis hostibus ciuitas traditur in praedam militibus, tunc Dux belli debet militibus praecipere, ut abstineant a diripiendis Ecclesiis, & occidendis innocentibus, & spoliandis his, quos supra dixi in cap. Immanitas, de Treuga & pace.

Decimoquarto queritur, An in bello iusto licitum sit uti insidiis? Respondeo, id esse licitum. Insidiae autem militares

sunt, vel verba aequiuoce, & artificiose composita; vel facta, quae duplicem sensum, vel duplicem rem designare possunt. Non tamen licitum est mentiri, quia mentiri est intrinsece malum. Sic habet communis opinio, & hic est verus bellum gerentium.

Decimoquinto, An hosti sit fides data seruanda? Respondeo, esse seruandam: at si hostis primam fidem frangat, tunc non est illi fides seruanda: Sic habet communis opinio.

Decimosexto queritur, An licitum sit occidere Obfides, si hostes fidem segerint? Respondeo esse licitum. Nam ea conditione dantur obfides, ut hostes fidem seruent: Item quia aliter pax, & securitas ex bello haberi non posset. Item, quia aliter hostes semel deuicti in officio contineri commode non possent.

Decimo octauo queritur, An priuatis militibus licitum sit occidere, aut praedas agere, aut incendia, absque Ducis, siue Imperatoris belli facultate? Respondeo, non esse licitum, quia tunc bellum facerent milites priuati auctoritate, cum tamen geri non possit absque publica auctoritate Principis, vel Respublicae.

Decimonono queritur, An si Rex, verbi gratia, Imperator olim Romanus nollet satisfacere Carthaginensibus pro iniuriis, quibus afflicti sunt ab illis priuatis militibus, & priuati auctoritate irruerint in Carthagenenses, & eorum bona diripientibus, An, inquam tunc, Rex Carthaginensium ius habeat gerendi bellum contra omnes Romanos? Ratio quaeritionis est, quia non omnes Romani in praedicto casu sunt nocentes. Respondeo, ius habere Regem Carthaginensem eis bellum inferendi: nam tunc Romanorum Rex in culpa eliet, cum nollet Romanos nocentes punire, & pro iniuriis ab illis illatis Carthaginensibus satisfacere. Item, quia in dicto euentu Rex Carthaginensium ius habet debitam sibi pro iniuriis acceptis a Romanis compensationem accipiendi a quibuscumque Romanis; & quoniam eam accipere non potest a Romanis nocentibus, iure potest accipere etiam ab innocentiibus Romanis: hoc tamen intelligitur his conditionibus. Primo, ut Rex Romanorum prius moneatur de iniuriis illatis a sens, & ab eo requiratur, ut Romanos nocentes puniat, & pro iniuriis satisfacere eos cogat. Secundo, ut solum Romani degentes in diuisione Romana sub Rege suo laedantur, non autem innocentes Romani extra Romanorum regna commorantes. Haec Maior in 4. Distinct. 25. qu. 21.

Vigesimo queritur, Quid dicendum, si mercator Hispanus bona Galli mercatoris bello iniusto, verbi gratia, piratarum abstulit, aut in mari abstulit a Gallo nauem, onulit mercibus, & Gallus iniuriam passus, mouet Regem Hispaniae, ut sibi pro iniuria, & damno satisfieri praecipiat, & Rex Hispaniae monitus nolit id facere? An Gallus Hispaniam ingressus iure possit bona alterius auferre, aut in mari nauem alterius Hispani mercatoris diripere pro compensatione iniuriae, & damni sibi facti? Ratio quaeritionis est, quia si tu fraudas me vno scuto adulterino, non ego idcirco habeo ius fraudandi alium innocentem, dando illi scutum adulterinum illud? Respondeo, quod eum omnes finitum Hispani se verba, vel tacita praesumptione inueniunt, & Gallus spoliatus non possit sua recuperare ab Hispano qui abstulit, nec possit ut Regis Hispanorum auctoritate, iure potest a quocumque Hispano Regi subito satisfactionem accipere. Sic Maior *loco citato.*

Ex dictis sequitur primo, ut quando duo sunt finitima regna, quorum Reges publica auctoritate inter se bellum induxerunt, utraque pars consentium virtualem habeat Regum sua bona oblata repetendi bello, quae aliter recuperare non possunt. Sequitur secundo, ut Christiani virtualem consentium habeant Principum Christianorum recuperandi sua bello a Turcis, & Saracenis; quia continuum bellum est iniustum contra Turcas, & Saracenos, utpote inimicos Fidei, & Christianorum hostes. Sequitur

tertio, vt ij Christiani, qui finitimi sunt Turcis, & Saracenis, ius habeant belli gerendi contra Turcas, & Saracenos animos quocumque, & eos spoliandi, quia id similiter Turcae, & Saraceni semper faciunt, & semper Christianos vexant exortionibus, & pyratiscis bellis. Sequitur quarto, vt Christiani pyratiscam artem iure exerceant contra Turcas, vel Saracenos in mari, vel terra, quia sunt perpetui hostes populi Christiani, & publice Regum, ac Principum Christianorum auctoritate continuum bellum est indictum contra eos. Haec intelligantur, nisi aliunde certo constiterit, iam esse interdictum in aliquo certo mari, vel terra auctoritate alicuius Principis, vel Republicae id prohibentis ob alios fines bonos, & honestos.

Vigesimoprimum quaeritur, An quando iustitia belli est dubia, licitum sit militibus bellum gerere publica Principis auctoritate indictum? Respondeo: Primò, si milites non sint subditi, sed vel mercede conducti, vel sponte sua ad bellum se offerentes, tunc non est licitum illis militare quamdiu dubij sunt de iustitia belli, quia periculo se exponunt multorum peccatorum. Sic habet communis opinio. Secundò, si milites sunt subditi, & à suo Principe vocati iubeantur militare, tunc licitum est illis militare, etiamsi dubij sint. Sic Maior, Victoria, Syluester *locis citatis*. & communis opinio. Et ratio id probat, quia in dubijs praesumendum est pro iustitia Principis. Item quia aliqui subditi se exponerent periculo agendi contra obedientiam, & iustitiam superioris praecipientis. Ergo quando superior iubet, vt militent, teneor parere, licet sit mihi dubium de iustitia belli. Tertio, miles subditus quando est dubius, an licitum sit militare, an non, tunc non est illi licitum militare, quia ageret contra conscientiam dubiam practicam, quod non est licitum, licet licitum sit agere contra dubium speculationum, quod habet, an sit iustum bellum, an non. Haec omnia habet communis opinio.

Dicit aliquis: Miles subditus, qui est dubius, an liceat illi militare, quo modo potest hoc dubium deponere? Respondeo, posse illum deponere hoc dubium, vel ob obedientiam Superioris praecipientis, vt militet, vel ob consilium viri docti, & boni dicentis illi, esse licitum militare, quia tunc bene colligit syllogismo sic: in dubijs licitum est obedire superiori: ego sum dubius, ergo licitum est mihi obedire militando. Item sic: licitum est in dubijs sequi consilium dicentium, quod licet possim ad bellum ire.

Vigesimosecundò quaeritur, An licitum sit homines bello iusto captos in seruitutem redigere? Respondeo, esse licitum, & ita habet communis opinio ex *L. Hostes. de captiui*. quia cum sit licitum eos occidere, si deprehendantur, mitius agitur cum illis, si vini seruentur, & serui capiuntur fiant. Dices, hoc solum probat de iis, qui nocentes sunt, & bello iusto capiuntur, non tamen de iis, qui innocentes sunt, quales sunt pueri, & infantes hostium, qui capiuntur bello, & ideo dubium est de illis, an licet serui fiant. Respondeo, eos licet iure gentium posse seruos fieri in perpetuum capienti, ita habet communis opinio: & ratio id probat, quia ob penam, & delictum parentum possunt filij perpetua seruitute puniri. Item perpetua infamia aequalet perpetua seruituti: sed ob delictum parentum filij possunt puniri perpetua infamia, ergo, & seruitute. Item quia *cap. Dum multa. 15. quaest. 8.* filij nati ex ea, quae scienter contraxit cum viro constituto in sacris, sunt serui Ecclesiae, ergo & filij nati ex hostibus, possunt fieri serui.

Vigesimotertio quaeritur, An sit licitum occidere infantes, & pueros innocentes filios hostium, captos bello iusto in penam ob delictum parentum, sicut est licitum eos in perpetuum seruitutem redigere ob suorum parentum delictum? Respondeo, non esse licitum, quia in vniuersum prohibetur iure naturali mors innocens.

Vigesimoquarto quaeritur, An Christiani capti bello iusto ex Christianis fiant licet serui capiuntur? Respondeo, ex natura rei iure belli eos posse fieri seruos: de vsu

tamen, & more inter Christianos receptum est, vt serui quidem non sint, seruari tamen possunt captiui, vt pretio redimantur, ait Bartolus, communiter receptus. *L. Hostis. ff. de captiui. Syluest. verb. Bellum. 1. §. 1.* Secundò, lege, & constitutione noua Principum Christianorum statui potest, vt Christiani nocentes capti bello iusto à Christianis perpetua seruituti tradantur, aut fiant serui capiuntur: nam vsus, & mos contrarius tolli potest noua lege Principis. Item quia in iure Canonico statutum est, vt aliqui ob delictum fiant serui. *cap. Ita quorundam. de iudicis. c. De raptoribus. 36. quaest. 1.* Item quia quos occidere iure possumus, iure possumus seruos efficere. Item quia iure possunt ob delictum perpetua infamia puniri.

Vigesimoquinto quaeritur, An Christiani capti ab infidelibus, Paganis bello iusto fiant serui capiuntur, ita vt illis in seruitutem traditis non sit licitum fugere? Respondeo, Primò eos iure belli fieri seruos capiuntur, quia ius gentium in hoc non est abrogatum vsu, & more. Tota difficultas, An licitum sit illis sic seruis effectis fugere à domino. Et in hoc sunt duae opiniones: Prima est negantium esse licitum illis fugere, nisi cogantur à fide, & religione Christiana desicere, aut aliquod mortale peccatum committere. Sic Glossa in *cap. Ius gentium, dist. 1.* Aciatus, Rubica, Cantua. quos citat Couarruias in *regula peccatum. part. 2. §. 11. numer. 6.* quia si fugiat Christianus sic à Paganis iure belli captus, furtum committit, quoniam cum sit res, & possessio domini, seruus seipsum, fugiendo, subtrahit & auferit à domino. Item quia dominus ius habet retinendi seruum, & fugientem capiendi, & coniciendi in vincula: Ergo seruus non habet ius fugiendi, alioqui bellum esset iustum ex vtraque parte. Opinio secunda est asserentium, licitum esse fugere. Sic Angelus *supplemen. Rosella*, vt citat Syluester *verb. furtum*. Ita Sotus *lib. 4. de iust. qu. 2. numer. 2.*

Respondeo, Primò certum est apud omnes, licitum esse fugere Christiano iure belli capto, & seruo facto à Paganis, quoties, vel ad infidelitatem, vel ad mortale peccatum cogitur, aut tale periculum probabiliter timeatur. Secundò, In vniuersum licitum est illi fugere, vt in Patriam redeat, & se in libertate constituat. Sic Couarruias *lib. 1. Variar. resolut. cap. 2. num. 10.* nam ius belli ad hoc solum extenditur, vt capti bello, & serui facti non fugiant, vt intra hostium capiuntur confinia vagentur liberi, & commorentur: nam cum seruitus sit pœna iure gentium introducta, est benignè interpretanda, & restringenda. Tertio, Non est illi licitum fugere, vt intra Paganorum hostium confinia vagetur, aut commoretur. Ita Couarruias *loco citato*; quia quamdiu intra confinia hostium commoratur, iure est seruus, & consequenter res, & possessio domini sui.

Vigesimosexto quaeritur, An Christiano capto in bello à Saracenis, vel Turcis, vel seruo facto apud eos, licitum sit fugere, etiam quando non cogitur ad infidelitatem, vel mortale peccatum, & etiam quando animum non haberet redeundi ad patriam? Ancharan. & Aretinus citati à Couarruias, aiunt non esse licitum, quia iure est Saraceni, vel Turcae, qui cepit eum bello. Sed dicendum est, absolute esse licitum illi in vniuersum fugere, quia Turcae & Saraceni bellum iniustum gerunt contra Christianos, & ita Christiani ab eis in bello capti non fiunt iure belli serui capiuntur, cum bellum sit iniustum ex parte eorum, sic Couarruias *ubi supra*, & Caiet. *2. 2. q. 66. art. 8.*

Vigesimoseptimo quaeritur, An Mauri Granatenses, qui baptizati sunt, & contra Regem Hispaniarum Philippum II. rebellantes, capti bello sunt, poterunt licet in seruitutem tradi, vt etiam traditi sunt? Ratio dubitandi est, quia fuit aliquorum opinio, quod non poterunt licet in seruitutem tradi, quia Christiani sunt, & vsu, & more inter Christianos est receptum, vt capti in bello iniusto non fiant serui, sed pretio redimi queant. Ad hanc quaestionem respondendum est cum distinctione: Aut enim loquimur de iis, qui nocentes fuerunt, aut de filiis infantibus eorum, aut

de alijs adultis innocentibus, qui nullam operam suam in rebellando posuerunt. Et sic dico, Primò, qui nocentes fuerunt, iure, & facultate Regis poterunt in seruitutem tradi, quia iure poterant occidi. Ergo misericorditer actum est, si quidem vni seruiati sunt. Item ob delictum potest quis infamia perpetua, & seruitute puniri. Item licet vsu receptum sit, Christianos bello captos non fieri seruos Christianorum capientium, hoc solum probat, quod eo ipso, quod capiuntur, serui non sint ipsorum capientium, cum obster vsus, & mos apud Christianos communiter receptus: non tamen probat, eos licite non posse fieri seruos capientium noua lege, aut facultate Principis. Secundò, pueri filij eorum, qui nocentes in rebellando fuerunt, poterunt licite in seruitutem tradi, sicut filij ob peccatum, & delictum parentum, & possunt iure perpetua infamia puniri, vt vsu constat, & colligitur ex cap. *Cum multa. 15. qu. vltim.* Tertio, adulti innocentes, qui nullam operam posuerunt, aut consilium dederunt, & quorum parentes etiam liberi à delicto fuerunt, non poterunt licite serui effici; quoniam nec ob delictum suum, nec ob delictum parentum tam graui pena puniri possunt. Quarto, abique noua facultate regis nulli Maun Granatenfes bello predicto capti serui, poterunt esse capientium, quoniam iam erant baptizati, & Christiani, & vsus communiter receptus est, vt Christiani bello capti non sint serui capientium Christianorum, cui vsus nisi auctoritate Principis derogari non potest.

Vigesimo octauò generatim queritur, An ius belli vim habeat, vt qui capitur bello iusto, fiat seruus capientis, ita vt non sit licitum à domino suo fugere? Hactenus dixi de Christiano capto bello iusto à Paganis, Saracenis, vel Turcis, vel Christianis: modo dubium est in generali de quocunque, siue Pagano, siue Saraceno, capto in bello iusto ab altero Pagano, vel Saraceno, vel Christiano: Dux sunt opiniones: Prima est asserentium, non esse licitum illi fugere. Sic Glossa cap. *Ius gentium. Dist. 13. Sic Nauar. in summa cap. 7. numer. 103.* quia facta à committeret fugiendo, cum se subtrahat à dominio eius, cuius est seruus: nam est seruus res, & possessio domini. Opinio secunda est asserentium esse licitum. Sic Sotus lib. 4. de iustit. qu. 2. art. 2. quia putari ius belli solum dedisse facultatem domino capienti, vt ipsum apud se retineat, & liberè vtatur operâ, & labore, & industria ipsius, quod si fugiat, ius etiam habeat eum insequendi, capiendi, & conueniendi in vincula, nè fugiat. Ceterum captus in bello, si potest fugere non resistendo, aut non nocendo domino, ius habet, ait Sotus, fugiendi. Mihi placet quod ait Couarr. lib. 7. variâ resolut. 1. cap. 2. num. 10. quod captus in bello, ita sit iure gentium seruus capientis, vt licitum non sit illi fugere ad vagandum liberè, & commorandum intra confinia hostium, & eius qui bello eum cepit, cum sit tamè licitum fugere ad reuertendum in patriam suam, & in libertate se constituendi extra confinia hostium.

Vigesimo nonò queritur, An bellum ex vtraque parte bellantium possit esse licitum? Communis opinio, non posse esse licitum ex natura rei: quia si vnus habet ius bellandi contra alterum, iustitia est ex parte illius contra alterum: At verò ex ignorantia potest esse licitum ex vtraque parte, quia vtraque pars bonâ fide putans se habere ius contra alterum, bellum gerere potest licite.

Trigesimò queritur, Quando, & quibus casibus sit licitum Principibus Christianis bellum contra infideles gerere. Difficultas hæc consistit in multis. Primò an Hæretici eo ipso quod Hæretici sunt, possint licite debellari? Respondeo ex communi opinione, eos posse licite debellari; quia ob delictum, infamia perpetua, seruitute, exilio, bonorum temporalium amissione, & morte corporali puniri possunt, & ob prodicionem patriæ, ergo ob hæresim: & prius operet, vt hæretici condemnentur ab Ecclesia tanquam hæretici, quam bellum eis inferatur. & hoc intelligitur de hæreticis subiectis Imperatori, Regi, vel Principi Christiano, qui in temporalibus superiorem non agnoscit. Et hoc probat

Castren. lib. 6. de iustia Hæret. punit. cap. 14. ex B. Gregor. lib. 1. Epist. 72. & ex alijs. Sed quid si Rex aliquis, vel Respublica hæresi inficiatur, & nolit resipiscere, ad quem pertinet bello persequi Regem illum, vel Respublicam non habentem superiorem in temporalibus? Respondeo: Rex ille ab Ecclesia condemnatur, vt hæreticus pertinax, tunc Regnum illi subiectum ius habet eum deiciendi à potestate regia, præsertim si Rex totum regnum ad hæresim conetur pertrahere: quia tunc Respublica iure naturali se ipsam defendere potest contra Regem, & regnum tunc ad legitimum successorem Catholicum pertinet: quod si non adit legitimus successor, aut ille etiam hæreticus est, tunc potestas eligendi sibi Regem ad Respublicam deuoluitur. Secundo, si Rex regnum hæresi corrumpere conatur, & regnum se corrumpi patiatur hæresi, tunc penes Papam est potestas concedendi alicui Principi Christiano, vt bellum gerat contra illum Regem, & bello eum cogat, si dem, & religionem quam professus est, retinere. Castren. li. 2. de iustia Hæret. punit. c. August. de Ancona de Potest. Papa. q. 28. art. 6.

Difficultas secunda est, An contra Turcas, & Saracenos quilibet Christianus Rex, vel Respublica, aut Princeps superiorem non agnoscens in temporalibus habeat ius ferendi bellum continuum? Respondeo, habere ius, quia occupant, & detinent provincias, & terras Christianorum. Item, quia persecutionibus, & bellis vexant Christianos, & religionem Christianam. Item, quia vt infestis hostes perpetuo conantur delere legem, religionem, & imperium Christianum. Caiet. 2. 2. q. 66. art. 8. Couarr. 2. 2. m. 2. in Rel. citata, Tabien. verb. *Infidelitas. §. 12.* Armill. Oidradus, Turceterem & ceteri communiter.

Tertia difficultas est, An Pagani licite debellari possint eo ipso solum, quod infideles sunt? Dux sunt opiniones, vna est asserentium, licite posse. Sic Hostiensis, Abbas, Oidradus, Albertus, quos citat Couarr. *Relat. citata. §. 10. m. 1.* sic etiam sentit Angel. verb. *Infidelitas. m. 7.* Altera est opinio asserentium, non posse, eo solo titulo. Ita sentit Caiet. 2. 2. q. 66. a. 8. Antonin. 3. p. tit. 22. c. 5. §. 8. Syluester verb. *Infidelitas. qu. 7.* Armilla eod. verb. m. 7. Tabien. §. 12. *Infidelitas.* Ita etiam S. Tho. 2. 2. q. 12. art. 2. Innoc. c. *Quod super his de voto.* Turceterem. c. *Dispar. 2. q. 8. c. Quia vobis 2. q. 1.* Hæc opinio est vera, & sequenda.

Quarta difficultas est, An Pagani iure debellari possint eo solo titulo, quod Idolorum cultores sint? Dux opiniones. Prima est asserentium, posse. Sic Lyranus *Deut. 22.* Castren. lib. 2. de iustia Hæret. punit. cap. 14. Aluar. lib. 1. de *Planctu Ecclesie. cap. 57.* inde probantes, quia Idolorum cultus est contra ius naturale. Item quia est magna iniuria Dei, vt diuinus cultus, & honor creaturis tribuatur. Secunda est opinio asserentium, non posse eo solo nomine. Ita Couarr. loco citato, & hæc est communis, & vera: homo enim non semper est vindex, iudex, & punitor iniuriæ, quæ sit Deo.

Quinta difficultas est, An Pagani licite possint debellari eo quod violatores sint iuris naturalis in proximos, videlicet, quia Paganorum Principes impuniè permittunt furta, fornicationes, vsuras, adulteria, homicidia, quia caribus humanis vscuntur, quia innocentes, aut nocentes, aut bello captos homines immolant Idolis: vsorum pluralitatem concedunt, coniugia dissolunt multi, & minimis de causis: Dux sunt opiniones. Prima est asserentium, posse. Syluester verb. *Papa. q. 7. Infidelitas. q. 7.* Innoc. supra citatus, Tabien. eod. verb. *Infidelitas. §. 13.* Antonin. eod. quem dixi loco. Secunda opinio est asserentium, non posse. Ita Couarr. ubi supra. *Victoria Relat. de Indif. num. . . .*

Respondeo in primis: si Paganorum rex solum prædicta omnia permittit impuniè, hoc est, non punit ea, non tamen præcipit vt ea fiant, tunc Christiano Principi non est licitum eo solo titulo debellare eum: quia impuniè permittere, est peccare contra legem naturalem, quando ea delicta permittentur, vel quia rex commode punire non posset, vel quia vellet maiora alia crimina deitare.

Secundò, si prædicta crimina passim fierent, vel permitte rege, vel punire potente, vel concedente ad ea libe-

ram facultatem, tunc Respublica Paganorum tunc regi subiecta ius naturale habet tuendi se contra iniustitiam Regis: & si commodè aliter se tueri nisi bello, & armis habet, quia ius est tuendi innocentes à morte, & ab iniustitia, siue iniuris contra eos factis. Tertio, in prædicto euentu si Respublica Paganorum contra Principem suum vocaret Principem Christianorum ad sui auxilium, & defensionem, tunc Christianus Princeps licet bello, & armis possit eam invadere. Nam ius habemus patrocinium ferendi contra iniurias, quæ illi inferuntur. Quarto, si Respublica Paganorum in prædicto euentu vellet Principem Christianum eligere in suum Regem, licet princeps Christianus possit consentire, aliter non: quia in prædicto euentu potestas creandi Regem, deuoluitur iure naturali ad Rempublicam, quæ in Regem suum ius transfertur.

Sexta difficultas est, quot sint iustæ causæ, quibus Paganus licet possit debellari à Christiano Principe? Respondeo esse multas. Primo, si fidem Christi impediunt, vel blasphemias, vel peruersas opiniones, vel persequutionibus, Tabien. Syluester, Caeteranus, Couarruias, Armilla, ubi supra, ex S. Thoma 2. 2. q. 10. ar. 8. Item secundo, si eorum subditos iam ad Christum conuersos conatur auertere à religione Christiana. Tertio, si Christianos offendunt. Quarto, si Christum verbis, vel factis expresse, & directè contumeliosè tractant. Quinto, si Euangelicos prædicatores impediunt, vel persequuntur, quia ius est Christianis ubique gentium Euangelium prædicandi. Sexto, si subditos metu, vel vi, vel mendacijs deterrent à religione Christiana recipienda. Septimo, si opus ierit bellum ad tuendos, & conferuandos fideles, qui ad Christum sunt conuersi, vel baptismum receperunt.

Trigesimoquarto queritur, Quot & quæ possint esse in vniuersum iustæ causæ belli? Maior in 4. Dist. 15. numerat ex Sacris litteris multas. Prima, quando Deus publicè blasphematur ob idololatriam Deuter. 12. Secunda, ob discessum à cultu Dei, Deuter. 13. Tertia, quia fidelitas temporalis dominij deleratur, 4. Reg. 3. Quarta, ob rebellionem 2. Reg. 20. Quinta, quia malefactores defenduntur. Iud. 20. Sexta, quia iniuria publica Principi irrogatur. 2. Reg. 10. Septima, quia res propria repetitur. 2. Reg. 3. 8. vt hostis repellatur. 2. Reg. 8. Nonna, vt hostis conurgens, intra confinia sua contineatur, & sit transitus iure gentium. Liber Numerorum cap. 21. Decima, vt amicus ab hostibus eripiat, Gen. 14. cum de Loth sermo est ab hostibus capto, & ab Abraham liberato. Duodecima, quia Princeps est tyrannus. 1. Machab. 5. 2. eadem causis colligit Castren. lib. 2. de iustitia Hæret. punit. cap. 14. sed de his iudicandum est iuxta ea, quæ dixi supra in dubiis proximè citatis, de bello contra Hæreticos, Paganos, & Saracenos.

Trigesimoquinto queritur, An iure bellum sit de iustis hostibus tributa, & alia onera personalia, & realia imponere? Respondeo, esse licitum. Victoria num. 35.

Trigesimosexto queritur, An iure bellum sit de iustis hostibus Principes deponere, nouos confirmare, & sibi etiam aliquando regna, & prouincias assumere? Respondeo esse licitum. Victoria num. 38.

Cetera, quæ pertinent ad restitutionem eorum, quæ bello capiuntur, dicemus in Tract. de statibus personarum.

De mandante Homicidium.

CAPVT VIII.

NOTANDVM primò, si quis homicidium mandauit fieri, ipsi imputatur. ita communis opinio: lege Syluestrum in verb. Homicidium t. q. 7. Nauarr. cap. 27. nu. 233. Couar. in Clem. Si furiosus, de homicid. par. 2. §. 2. Angelum verb. Homicidium num. 9. & seq.

Secundò notandum, si quis nomine suo mandauit homicidium, & ante effectum expresse reuocauit mandatum, & prohibuit fieri homicidium, liber est ab homicidio. Ita communis opinio.

Instit. Moral. Pars 3.

Tertio notandum, si quis mandauit homicidium, & ante effectum tacite reuocauit mandatum, id sciens mandatario, liber est ab homicidij culpa mandator. v. g. mandauit Titius famulo, vt Sempronium occideret, sed ante effectum homicidij, pacem, aut familiaritatem, aut affinitatem inuit cum Sempronio Titius, id sciens famulo, tunc si famulus occidat Sempronium, non imputatur Titio homicidium. Sylu. verb. Homicidium, t. q. 7. & communis opinio. Secus est, si mandatarius ignoret reuocationem, aut expresse, aut tacitam: tunc enim etiam mandator reus erit homicidij.

Quarto notandum: Aliquando quis tacite solum dicitur mandasse homicidium. v. g. pater, aut dominus passus iniuriam dixit filio, vel famulo, non redeas in domum meam donec aliquid noui audiam de te, & filius, vel famulus occidit eum, à quo pater, vel dominus fuerat iniuria affectus, tunc mandator reus est homicidij. Couarr. in Relect. Clem. si furiosus de Hom. p. 2. §. 1. n. 3. & communis opinio.

Quinto notandum, Mandator non tenetur de homicidio perpetrato à mandatario contra mandati formam, aut præter eam, vbi facillimum mandataro fuit mandati limites obseruare. v. g. mandauit Titius alteri, vt Sempronium occideret extra prætorium, aut domum publicam, ille verò occidit intra prætorium, non tenetur mandator de percussione intra prætorium, & de damnis inde secutus ex hoc, quod facta est percussio intra prætorium. Item mandauit Titius alteri, vt Sempronium occideret, & nihil aliud mandauit, mandatarius verò vt occideret, domum incendit, vbi Sempronius commorabatur, vt ipsum exueret, non tenetur Titius de incendio illo, quia factum est à mandatario præter mandati formam. Couar. ubi sup. & com. opin.

Sextò notandum, Mandauit Titius alteri, vt occideret Sempronium, & mandatarius per errorem occidit Caium, quem putauit esse Sempronium, mandator tenetur de Homicidio hominis, non tamen de homicidio Caii.

Septimò notandum: Mandauit Titius alteri, vt occideret Sempronium laicum, mandatarius errore occidit Seium clericum, quem putauit esse Sempronium laicum, habitu tamen clericali vestitum, tenetur Titius de homicidio hominis, non tamen de homicidio clerici.

Octauò notandum: Mandauit Titius alteri, vt verberaret, vel percuteret, vel eaperet, vel in carcerem coniceret Sempronium, expresse iubendo ne occideret, & caueret ne occideretur, tunc licet aliquando in aliquo casu liber esse possit ab homicidio, non tamen semper liber est ab irregularitate, nec in totum ab onere restitutionis, quando nimirum priora illa opera sunt periculosa, aut quando mors illa secuta præuideri potuit. Couar. Nauarr. Sylu. locis allatis.

Nonò est notandum: Prelatus habens iurisdictionem temporalem, & imponens officiali suo, vt super tali maleficio, vel delicto inquirat, & iustitiam exequatur, non est homicida, nec irregularis, si inde sequatur homicidij. e. Episcopus, in Clerici, vel Monachi in 8.

De Habente ratum Homicidium nomine suo factum ab alio.

CAPVT IX.

NOTANDVM primò, si quis ratum habet homicidium nomine suo factum ab alio, eum sine dubio peccare, quando sibi placet homicidium factum ab alio, & & ita consentit in eo.

Sed est hic dubium, Primò, quinam teneatur ad restitutionem homicidij? In quo sunt due opinionēs: de qua re dicemus in 7. præcepto in materia de Restitutione.

Alterum dubium, An fiat irregularis, sicut ex iure canonico fit excommunicatus ipso facto, si ratum habet homicidium clerici factum nomine suo ab alio? In quo sunt opinionēs: de qua re dicitur in Tract. de Censuris, & pæn. Eccl. in materia de Irregulari. lege Sylu. Nau. Cou. Ang. ubi supra.

Secundò notandum: Vt is, qui ratum habet homicidium nomine suo perpetratum, incurrat excommunicationem, aut irregularitatem, requirit certas conditiones, de quibus in locis sup. citat.

G 3

De